

ПРОГРАМНИЙ КУРС НАПИСАННЯ НАУКОВОЇ РОБОТИ З ДИСЦИПЛІНИ “АНГЛІЙСЬКА МОВА ДЛЯ АКАДЕМІЧНИХ ЦІЛЕЙ”

Валентина Максимук

Львівський національний університет імені Івана Франка

(вул. Університетська, 1, м. Львів, 79000)

Представлено досвід викладання курсу написання наукової роботи англійською мовою. Запропоновано поетапний підхід, який починається зі збору матеріалу шляхом інформативного пошуку і завершується написанням роботи. Зроблено акцент на академічний англійський стиль, на використання відповідної лексики, синтаксису та семантичний зв'язок між частинами дискурсу. Приділено увагу створенню презентації наукової роботи.

Ключові слова: дипломна / магістерська робота англійською мовою, розвиток навичок наукової дослідницької роботи, шість кроків до написання, англійський академічний стиль, цитування, перефразування.

Академічне письмо як програмний курс вже декілька років викладають в Україні. В основу викладання покладено теоретичні та практичні засади вітчизняних [1 – 5] та зарубіжних авторів [6 – 14]. Статтю присвячено курсу написання наукової роботи (дипломної, магістерської) з дисципліни “англійська мова для академічних цілей”. Цей курс включено до навчальної програми Львівського національного університету імені Івана Франка, інституту післядипломної освіти, гуманітарно-природничого факультету, відділення “англійська мова та література” з 2002 року. Протягом усього періоду курс змінювали по формі – з теоретичного на практичний – і відповідно до цього змінився його зміст. Сьогодні навчання відбувається за підручником для аспірантів та науковців [2], в якому написання наукової роботи є одним з аспектів навчання англійської мови.

Питання написання дипломної / магістерської роботи є актуальним не тільки для вітчизняних дослідників [9; 12], а й для зарубіжних [8]. Незважаючи на зацікавленість до цієї теми, не існує літератури, безпосередньо присвяченої проблемам написання дипломної / магістерської роботи англійською мовою.

Отже, **актуальність предмета** полягає в тому, що написання кваліфікаційної роботи, якою є дипломна / магістерська робота, як завершальний етап навчального процесу, повинна бути написана відповідно до уніфікованих вимог, на що й спрямований даний курс.

Мета полягає в тому, щоб виробити навички науково-дослідницької роботи, розвинути навички самостійного узагальнення, систематизування та самостійного викладення теоретичних і практичних положень академічною англійською мовою.

Основним **методом** є практичне застосування теоретичних знань з різних філологічних галузей, а також методи лінгвістичного описання, контекстуального спостереження, зіставлення, класифікації та узагальнення.

Написання дипломної роботи тісно пов'язане з усіма філологічними предметами, які вивчають студенти: граматику, методикою, лексикологією, стилістикою англійської мови, лінгвокраїнознавством та іншими. Студенти обирають тему будь-якої галузі, до якої мають більшу схильність.

Здійснюється це під час практичних занять шляхом мозкового штурму, обміну думками та інформативними джерелами, обговоренням та оцінюванням частин письмової роботи зі своїми одногрупниками.

Під час курсу навчання студентам запропоновано стратегії підготовки до написання дипломної роботи, які крок за кроком поступово підводять їх до кінцевої мети. Такий підхід містить у собі шість «кроків», кожен з яких має свою основну мету, спрямовує науковців-початківців до інформаційного пошуку, надає корисні практичні поради.

Для написання наукового дослідження необхідно обрати предмет, об'єкт дослідження і визначити тему, знайти необхідну інформацію, проаналізувати спірні питання та організувати свої аргументи. Все це треба зробити, перегорнувши величезну кількість теоретичного матеріалу перед тим як

остаточний продукт буде створено. Існує три важливих моменти, які необхідно пам'ятати усім науковцям:

1. Ніхто не є уродженим письменником.

2. Головні граматичні правила повинні бути засвоєні, якщо ви сподіваєтесь на певний рівень успіху.

3. Процес писання необхідно спланувати.

Отже, **крок 1, зібрання матеріалу шляхом інформаційного пошуку та критичного читання**, спрямований на те, щоб студенти чітко усвідомили суть завдання, визначили об'єкт дослідження, що відповідатиме вимогам до кваліфікаційного дослідження, яким є дипломна / магістерська робота.

Тут доцільно роз'яснити, що таке наукова робота. Це може бути: *дипломна робота* – самостійне дослідження узагальнюючого, систематичного характеру чи практичного спрямування, яке демонструватиме вміння автора опрацьовувати науковий матеріал, самостійно його викладати; *магістерська робота* – дослідження переважно науково-теоретичного спрямування, яке має відзначатися науковою новизною та високим теоретичним рівнем осмислення матеріалу.

На цьому кроці дослідники навчаються здійсненню наукового пошуку, мозковому штурму та реєстрації наукової літератури на картках та в електронному вигляді. Необхідно наголосити на чіткому записуванні даних кожної книги: прізвище, ім'я та по батькові автора, назва міста і видавництва, рік публікації та кількість сторінок у книзі. Як засвідчує досвід, відсутність цієї інформації зумовлює до неправильного оформлення роботи на завершальному етапі.

Важливо також навчити студентів переключатися: після інтенсивного пошуку і читання необхідно робити перепочинок, під час якого завжди приходять цікаві думки, про що свідчить світовий досвід. Все геніальне було відкрито відомими вченими у стані релаксації. Отже, важливий принцип: інформаційний пошук, читання, перепочинок і знову: пошук, читання, перепочинок.

На цьому етапі доцільно розпочати думати про можливу тему дослідження.

Крок 2, виявлення та вибір теми, генерація ідей. На цьому етапі діяльність дослідників спрямовується на продовження інформаційного пошуку з подальшим нотуванням ідей у зошиті або в комп'ютері.

Пошук можливої теми здійснюється переглядом різних тем і важливо підібрати таку тему, яка відповідатиме інтересам, знанням, типу роботи та її обсягу. На цьому етапі тема може бути ще широко представлена.

Водночас з пошуком теми на практичних заняттях студенти одночасно засвоюють теоретичні положення щодо вимог написання кваліфікаційної роботи і її значимості для майбутнього науковця та розвивають шляхом виконання вправ навички написання наукового тексту з урахуванням академічного англійського стилю.

Так переходячи від теми до теми, координуючи ідеї, слід вживати сполучники: *moreover, furthermore, in addition, however, in the same way, likewise, and yet, as a result, besides, consequently, finally, first, second, for example*; перехідні фрази: *in fact, in other words, in the first place, meanwhile, nevertheless, next, now, of course, on the other hand, otherwise, still, then, therefore, thus*.

Більш академічними є слова: *the converse (the opposite), crucial (very important) likewise (similarly), notwithstanding (despite this), somewhat (rather), thereby (in this way), whereby (by which method)*.

Більш академічними є дієслова: *append to (add, at the end), conceive (think up), contradict (go against), convene (meet), demonstrate (show), denote (be a sign, stand for), negate (make useless, wipe out), perceive (see), trigger (cause), utilize (use)*.

Крок 3, звуження теми. Критичне читання та письмо. Збір даних та інформації. Досліджуючи тему шляхом критичного читання різних наукових джерел (книжок, статей, Інтернет ресурсів), передивляючись їх по декілька разів, студенти повинні навчитися бачити, що є факт, аргумент, ствердження, і дивитися на них з різних точок зору, шукати проблему, точку зору, перспективу, на якій можна сконцентрувати своє дослідження.

Під час читання необхідно зосередитись на тому, щоб студенти занотували усе, що вони вивчили з обраної теми: поняття (концепт), спірне питання, проблему, сферу, в якій науковці погоджуються або не погоджуються.

Окрім чіткого ведення бібліографічних даних як на картках так і в комп'ютері слід коротко записувати про зміст книги, статті, Інтернет ресурсу. Під час читання необхідно думати на чому конкретно може бути зосереджене дослідження. Обираючи предмет та об'єкт дослідження, можна поєднати теми для фокусування дослідження та звужити тему.

Питання звуження теми до обсягу та вимог до дипломної / магістерської роботи є складним для студентів. Розуміння досягається під час обговорення попередньо обраних тем в аудиторії з одногрупниками.

Крок 4, дослідження теми. На цьому кроці продовжується пошук інформації але це вже конкретна, визначена темою, інформація, яку необхідно зібрати та записати. На цьому етапі потрібно залишатися відкритим до вивчення теми, зосередитись на предметі та об'єкті дослідження.

Необхідно нагадувати молодим дослідникам про чітку реєстрацію наукових джерел у потрібному бібліографічному форматі. Оскільки студенти для написання робіт використовують англomовну літературу, вони бачать міжнародні бібліографічні стилі, APA style, MLA style, які відрізняються від українського стандарту. Про цю різницю необхідно наголосити. Дипломну / магістерську роботу оформляють за українським стандартом. Предмет та об'єкт дослідження з'ясовують, удосконалюють, розширюють або звужують на цьому кроці. Слід залишатися гнучким і впорядковувати пошукову інформацію до змін, до розширення або звуження пошуку.

Треба розпочати організувати записи. Це можна робити різними способами: схематично у вигляді карти, окреслюючи найважливіші аспекти, послідовність тлумачення яких може бути згодом легко змінена; створенням плану або конспекту, що є найбільш прийнятно для українського студента. Можуть виявитись прогалини у дослідженні, тому треба продовжувати пошук.

Формулювання тези дослідження залежить від типу роботи. Дипломна або магістерська робота може мати декілька тез, які потребують аргументації, залежно від завдань, які ставить перед собою автор.

Відшукування головних питань в процесі дослідження допоможе зупинити збір інформації, що також є важливим.

Крок 5, підготовка до письма, аналіз та формулювання основних тез.

Інформація, отримана із різних джерел, може висвітлювати обрану тему з різних аспектів, тому потрібно проаналізувати її, розбити її на групи і намагатися побачити взаємозв'язок між різними джерелами та сформулювати їх у загальний концепт. Важливо подивитися на наукову інформацію з різних перспектив, і побачити загальну точку зору. Щодо цього можна використати різні організаційні моделі, такі як порівняння, протиставлення, виділення переваг або недоліків; розпочати з вузького погляду на проблему до широкого її розкриття; з'ясувати причину, ефективність, простежити логічну послідовність.

На цьому етапі важливо навчитися формулювати тезу або тези дослідження. Добре сформульована теза зазвичай виражена в одному реченні і є головною в роботі. В дипломній / магістерській роботі таких тез може бути декілька залежно від теми та поставлених завдань. Сформульована теза не є простим ствердженням загальноприйнятого факту, це є позиція, що потребує доказів, які дослідник має надати у своїх аргументах.

Добре сформульована теза це одне речення, зазвичай у першому параграфі розділу, підрозділу. Вона висловлює позицію автора, накреслює шлях, яким буде організоване обговорення, вказує на висновки, що будуть наведені.

Під час опрацювання інформації з'ясовується, що деяка інформація є зайвою і її треба видалити, водночас ще є інформаційні прогалини, які треба заповнити.

Крок 6, написання, виправлення і завершення оформлення. Слід пам'ятати, що стиль написання кваліфікаційної роботи має бути науково академічним. Отож перед початком написання доцільно повторити академічний

синтаксис, що найчастіше вживається в наукових роботах, а саме: складнопідрядні речення додаткові, так звані *that-clauses*. Напр., *Some researchers believe that the language center of the brain differs in each person*. Ці підрядні речення використовують означення до іменників, що виражають: а) оцінку певної позиції, після іменників *fact, possibility, claim, notion, assumption, hypothesis*. Напр., *There seems to be an assumption that language is learnt easier when there is a need and desire to know it*. б) позначку джерела знань, після іменників *claim, report, suggestion, proposal, remark, assumption, hypothesis, idea, observation, belief, doubt, hope, opinion*. Напр., *There is a general belief that figurative language is the language that uses words in any but their literal sense*. Абстрактні іменники *idea, means, method, task, possibility, effect, problem, experience, purpose, result, advantage, form, importance, practice, system*, часто вживані в наукових працях, приймають конструкції з герундієм. Напр., *In his work the analysts discusses the results of comparing different methods of teaching academic writing*. Іменники *chance, intention* приймають конструкцію як з герундієм, так і з інфінітивом, напр., *Persistent research increases the chance to reveal (of revealing) similarities and differences between simile and metaphor*.

Складнопідрядні речення часу, причини, пасивні конструкції та інші теми студенти можуть повторити самостійно, використовуючи різні джерела [11, с. 33 – 81; 14, с. 152 – 201].

На практичних заняттях студентам пропонують англомовні моделі для написання вступу, основної частини та висновків, які вивчають з подальшим обговоренням [2, с. 125]. Найскладнішим для дослідників є написання стислих висновків, тут вони потребують допомоги наукових керівників. Приступаючи до написання, студенти повинні чітко усвідомлювати таку важливу річ, як коректне використання наукових джерел та їхнє цитування. Оскільки роботу пишуть англійською мовою, вводять такі поняття, як часткова цитата, повна цитата, цитата в тексті, зноска та перефразування. Якщо цитування засвоюється легко, то перефразування потребує більшого тренування. Роз'яснюється таке поняття, як плагіат, та як його уникнути.

Коли структуру роботи з'ясовано, написано її план, слід приступати до написання першого варіанта роботи. Згідно з міжнародними стандартами, варіантів має бути три: перший варіант, чорновий, студент опрацьовує самостійно; другий варіант вже можна показати науковому керівникові, який може зробити зауваження і повернути на доопрацювання. Після доопрацювання пишуть третій, остаточний, варіант, який знову перевіряє науковий керівник. Не завжди третій варіант буває остаточним, але варіантів не може бути менше трьох.

Коли завершено практичний курс з написання кваліфікаційної роботи, студенти розуміють, що процес підготовки до письма значно довший, ніж власне письмо. Таким шляхом вони можуть правильно розподілити час, який виділяється для написання роботи, що є дуже важливим.

Не менш важливим є підготовка до захисту кваліфікаційної роботи. Готуючи презентацію, яка має бути стислою, суттєвою, ілюстративною, студенти мають ще одну можливість подивитись на свою працю з метою виокремити основних положень і підкріпити їх чіткими аргументами

Презентація роботи також повинна налічувати вступ, основну та завершальну частини. Усний виступ докорінно відрізняється від письмової роботи, але також має офіційний формат. Виступ на захисті можна супроводжувати роздатковим матеріалом (handouts) та доповнюватись комп'ютерними засобами. Головні принципи створення презентації студенти отримують під час курсу.

В результаті вивчення дисципліни студенти повинні: засвоїти базові вимоги до написання дипломної / магістерської роботи; вміти: а) правильно структурувати роботу; б) скласти попередній план роботи; в) написати вступ та висновки до одного параграфа кваліфікаційної роботи з обраної теми згідно з вимогами та правилами англійського академічного письма та стилю; г) скласти список використаної літератури та підготувати його в електронному та роздрукованому варіантах; д) оформити титульний аркуш, зміст в електронному та роздрукованому варіантах.

Для написання роботи загалом у них залишається півроку часу.

Все вищесказане та певний досвід викладання курсу спонукає до поглиблення цієї теми, доповнення вправами філологічного напрямку, які відповідатимуть потребам і програмі українського вузу.

1. *Арнольд И. В.* Основы научных исследований в лингвистике. – М.: ВШ, 1991. 140 с.
2. *Максимук В. М., Дудок Р. І.* Англійська мова для аспірантів та науковців гуманітарно-природничих спеціальностей університетів. “English for PhD Students”: Підручник. – Львів: Астролябія, 2006. – 232 с.
3. *Сухорольська С. М., Федоренко О. І.* Методи лінгвістичних досліджень: навчальний посібник для студентів, аспірантів і науковців. – Львів: Видавничий центр Львівського національного університету імені Івана Франка, 2006. – 342 с.
4. *Яхонтова Т. В.* Лінгвістична генеалогія наукової комунікації: монографія. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2009. – 420 с.
5. *Яхонтова Т. В.* Основи англійської наукової писемності: навч. посібник для студентів, аспірантів і науковців. – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2002. – 220 с. – Англ., укр.
6. *Anderson Thayne.* Reading, Then Writing. From Source to Essay. / T. Anderson, K. Forrester. – New York: McGraw-Hill, 1992. – 523 p.
7. *Bailey Stephen.* Academic Writing. A Handbook for International Students. – London, New York: Routledge. Second Edition, 2006. – 260 p.
8. *Colledge Marion.* Is the Undergraduate Dissertation a Bridge to Postgraduate Work? An Investigation among BA Students Writing Final Year Dissertations in a Multilingual University in London // Integration in Teaching Foreign Languages: Theoretical and Applied Aspects: International Conference Program and Abstracts. – L'viv: Publishing Center of the Ivan Franko National University, 2009. – P. 155 – 156.
9. *Fedorenko Olha.* Introducing Academic Writing into the Course of Fundamentals of Scientific Research / O. Fedorenko, S. Sukhorolska // Integration in Teaching Foreign Languages: Theoretical and Applied Aspects:

- International Conference Program and Abstracts. – L'viv: Publishing Center of the Ivan Franko National University, 2009. – P. 156 – 157.
10. *Hacker Diana*. Rules for Writers. – Boston, New York: Bedford/St. Martin's. Fourth edition, 2000. – 555 p.
  11. *Jordan R. R.* Academic Writing Course. Study Skills in English. – Longman. New edition, 1996. – 144 p.
  12. *Maksymuk Valentyna*. Curriculum Research Paper Writing Course for EAP Students: Ukrainian Experience // Integration in Teaching Foreign Languages: Theoretical and Applied Aspects: International Conference Program and Abstracts. – L'viv: Publishing Center of the Ivan Franko National University, 2009. – P. 160 – 161.
  13. *Marius Richard*. A Writer's Companion. –NY: McGraw-Hill, Inc. Third edition, 1995. – 249 p.
  14. *Oshima Alice*. Writing Academic English. / A. Oshima, A. Hogue – NY: Longman. Third edition, 1999. – 269 p.

CURRICULUM RESEARCH PAPER WRITING COURSE

FOR EAP STUDENTS

Valentyna Maksymuk

The Ivan Franko National University of L'viv

(1, Universytets'ka St., L'viv, 79000)

The article considers the experience of teaching the students to write the Paper for a Degree in English. Strategies of writing are introduced gradually through step-by-step approach, beginning with gathering material through information search and finishing with writing. The emphasis is made on English academic style, on the use of corresponding vocabulary, syntax and linking adverbs to make semantic connection between parts of discourse. The attention is paid to a research paper presentation.

Key words: the Paper for a Degree in English, research skills development, step-by-step approach to writing, English academic style, citing, paraphrasing.

**ПРОГРАММНЫЙ КУРС НАПИСАНИЯ
НАУЧНОЙ РАБОТЫ ПО ДИСЦИПЛИНЕ
“АНГЛИЙСКИЙ ЯЗЫК ДЛЯ АКАДЕМИЧЕСКИХ ЦЕЛЕЙ”**

Валентина Максимук

*Львовский национальный университет имени Ивана Франко
(ул. Университетская, 1, г. Львов, 79000)*

Речь идет об опыте преподавания курса написания научной работы на английском языке. Предложен поэтапный подход, который начинается с подбора материала путем информационного поиска до написания работы. Делается акцент на академическом английском стиле, на использовании соответствующей лексики, синтаксиса и семантической связи между частями дискурса. Уделено внимание подготовке презентации научной работы.

Ключевые слова: дипломная / магистерская работа на английском языке, развитие навыков научно-исследовательской работы, шесть ступеней к написанию, английский академический стиль, цитирование, перефразирование.

Стаття надійшла до редколегії 19. 10. 2009

Прийнята до друку 21. 10. 2009